

Сумський державний педагогічний університет імені А.С. Макаренка
Навчально-науковий інститут історії, права та міжнародних відносин
Кафедра всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання
історичних дисциплін

ЗАТВЕРДЖУЮ
Директор НН інституту історії, права
та міжнародних відносин
Ю.В. Подрез
«02» вересня 2024 р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА В МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИНАХ**

**Галузь знань 29 Міжнародні відносини
Спеціальність 291 Міжнародні відносини,
суспільні комунікації та регіональні студії
Освітньо-професійна програма Міжнародні відносини**

**Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Мова навчання українська**

Погоджено науково-методичною
комісією НН інституту історії, права та
міжнародних відносин
«02» вересня 2024 р.

Голова Моцак С.І., кандидат
педагогічних наук, доцент

С.І. Моцак

Суми – 2024

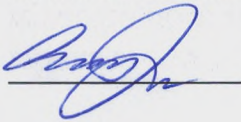
Розробник:

Бессонова М.М., кандидат історичних наук, доцент кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін
Протокол № 1 від «30» серпня 2024 р.

Завідувач кафедри

Моцак С.І., к. пед. н., доцент, завідувач кафедри всесвітньої історії, міжнародних відносин та методики навчання історичних дисциплін

Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів – 3	Бакалавр	Обов’язкова
		Рік підготовки:
		1-й
		Семестр
1-й		
Лекції		
16 год.		
Практичні, семінарські		
24 год.		
Лабораторні		
-		
Самостійна робота		
48 год.		
Консультації:		
2 год.		
Загальна кількість годин - 90		Вид контролю: залік

1. Мета вивчення навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Українська діаспора в міжнародних відносинах» є дисципліною циклу професійної підготовки. Предметом вивчення навчальної дисципліни є українська діаспора; її виникнення та розвиток у просторі і часі; організаційна структура та основні напрямки діяльності діаспори на міжнародній арені.

Інтегральна компетентність:

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій, зовнішньополітичної діяльності держав, міжнародних взаємодій між державами, міжнародними організаціями та недержавними акторами, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов та передбачає застосування теорій суспільних наук та спеціальних наукових методів дослідження проблем міжнародних відносин.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність реалізовувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина України.

ЗК 2. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі і знань про природу і суспільство, та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК 4. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК 5. Здатність працювати в міжнародному контексті.

ЗК 7. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

Спеціальні компетентності (СК):

СК 1. Здатність виокремлювати ознаки та тенденції розвитку, розуміти природу, динаміку, принципи організації міжнародних відносин, суспільних комунікацій та/або регіональних студій.

СК 2. Здатність аналізувати міжнародні процеси у різних контекстах, зокрема політичному, безпековому, правовому, економічному, суспільному, культурному та інформаційному.

СК 4. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі і практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, зовнішньої політики держав, суспільних комунікацій, регіональних досліджень.

СК 7. Здатність аналізувати міжнародні інтеграційні процеси у світі та на Європейському континенті, та місце в них України.

СК 8. Усвідомлення національних інтересів України на міжнародній арені.

СК 10. Здатність аналізувати структуру та динаміку міжнародних суспільних комунікацій, виявляти їх вплив на міжнародну систему, державні та суспільні інститути.

СК 12. Здатність до здійснення комунікації та інформаційно-аналітичної діяльності у сфері міжнародних відносин (українською та іноземними мовами).

СК 14. Здатність розуміти закономірності розвитку та самостійно аналізувати ситуацію в країнах і регіонах світу на основі інформації політичного, історичного, економічного, культурного, правового характеру із застосуванням міждисциплінарних та наукових методів досліджень міжнародних відносин.

СК 15. Здатність здійснювати фахову діяльність з дотримання етично-протокольних норм та врахуванням етнокультурних особливостей національної дипломатії країн світу.

Навчання спрямоване на комплексну реалізацію практичної, когнітивно-освітньої, професійної та виховної мети, а саме:

- *практична мета:* формування у студентів когнітивної, соціокультурної, професійної компетентності; вироблення основ аналізу міжнародних відносин;
- *когнітивно-освітня мета:* набуття та поглиблення знань про сутність української діаспори, тенденції її виникнення, розвитку, функціонування, участь діаспори у міжнародних відносинах;
- *професійна мета:* оволодіння системою вихідних у сфері міжнародних відносин категорій та формування на цій основі вмінь і навичок розв'язувати складні задачі та практичні проблеми у сфері міжнародних відносин, суспільних комунікацій та регіональних студій;
- *виховна мета:* формування гуманістичного, демократичного та загальнокультурного світогляду, патріотичної свідомості громадянина України, виховання поваги до загальнолюдських цінностей.

2. Передумови для вивчення дисципліни

Виходячи з методологічних та пропедевтичних функцій дисципліни «Українська діаспора в міжнародних відносинах» її вивченню не передуює опанування інших навчальних дисциплін у сфері міжнародних відносин. Вона паралельно вивчається з історією та культурою України, вступом до міжнародних відносин. Навпаки, опанування дисципліни «Українська діаспора в міжнародних відносинах» є передумовою успішного вивчення інших дисциплін, а саме: «Історія, політичні системи та зовнішня політика країн Північної Америки», «Історія, політичні системи і зовнішня політика країн Європи», «Історія, політичні системи та зовнішня політика країн Азії, Африки та Латинської Америки», «Дипломатія іноземних держав», «Курсова робота з дипломатії іноземних держав», «Зовнішня політика та дипломатія сучасної України», «Сучасні міжнародні відносини та світова політика», «Курсова робота сучасних міжнародних відносин та світової політики».

3. Результати навчання за дисципліною

ПРН 1. Знати та розуміти природу міжнародних відносин та регіонального розвитку, еволюцію, стан теоретичних досліджень міжнародних відносин та світової політики, а також природу та джерела політики держав на міжнародній арені і діяльності інших учасників міжнародних відносин.

ПРН 2. Знати та розуміти природу та динаміку міжнародної безпеки, розуміти особливості її забезпечення на глобальному, регіональному та національному рівні, знати природу та підходи до вирішення міжнародних та інтернаціоналізованих конфліктів.

ПРН 3. Знати природу міжнародного співробітництва, характер взаємодії між міжнародним акторами, співвідношення державних, недержавних акторів у світовій політиці.

ПРН 4. Знати принципи, механізми та процеси забезпечення зовнішньої політики держав, взаємодії між зовнішньою та внутрішньою політикою, визначення та реалізації на міжнародній арені національних інтересів держав, процесу формування та реалізації зовнішньополітичних рішень.

ПРН 6. Знати природу та характер взаємодій окремих країн та регіонів на глобальному, регіональному та локальному рівнях.

4. Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів

Поточний контроль										Ра зо м	Зага льна сума
T.1	T.2.	T.3.	T.4.	T.5.	T.6.	T.7.	T.8.	T.9.	T.10	80	100
Поточний контроль											
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8		
Контроль самостійної роботи										20	
2	2	2	2	2	2	2	2	2	2		

4.1. Критерії оцінювання видів роботи для поточного контролю

Під час оцінювання результатів навчання застосовується накопичувальна бально-рейтингова система, що передбачає оцінювання якості виконання здобувачами вищої освіти всіх видів аудиторної та

позааудиторної навчальної діяльності, спрямованих на опанування навчального матеріалу шляхом поточного та підсумкового контролю.

Система оцінювання курсу реалізується згідно з критеріями оцінювання навчальних досягнень здобувачів вищої освіти під час відвідування лекцій, участі у практичних (семінарських) заняттях та виконання інших видів роботи.

Поточний контроль складається з таких компонентів:

- **80 балів:** аудиторна робота: під час лекцій та на практичних заняттях – підготовка доповідей і виступ в аудиторії у вигляді усних відповідей, участь в обговоренні семінарських питань / дискусіях, виконання практичних завдань, виконання тестових завдань; участь у роботі малих груп, розв'язуванні кейсів, демонстрація навичок soft skills; активна участь у лекційному занятті, враховується при виставленні оцінки за відповідну тему;
- **20 балів:** опрацювання теоретичного матеріалу, виконання індивідуальних завдань, підготовка рефератів, есе, презентацій; розв'язання кейсів, участь у наукових заходах.

Разом - **100 балів.**

Форма підсумкового контролю: залік, що полягає в оцінці засвоєння студентом навчального матеріалу з дисципліни на підставі результатів виконаних практичних, лабораторних, індивідуальних завдань. Залік виставляється на останньому практичному занятті за результатами поточного контролю.

В Університеті передбачено можливість перезарахування результатів неформальної та/або інформальної освіти відповідно до Положення про порядок визнання результатів навчання у неформальній та/або інформальній освіті у Сумському державному педагогічному університеті імені А.С.Макаренка (<https://sspu.edu.ua/universytet/edusci/normatyvno-pravova-baza>).

Перезарахування результатів здійснюється на добровільній основі та передбачає підтвердження того, що здобувач досяг результатів навчання, передбачених освітньою програмою.

Перезарахуванню можуть підлягати результати навчання отримані шляхом неформальної та/або інформальної освіти, що за тематикою, обсягом вивчення та змістом відповідають як навчальній дисципліні в цілому, так і її окремому розділу, темі (темам), індивідуальному завданню, які передбачені цією робочою програмою.

Оцінювання результатів аудиторної роботи здійснюється за наступними критеріями:

БАЛ И	ПОЯСНЕННЯ
5-8	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання практичного заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми (1 бал); визначає та правильно інтерпретує закономірності міжнародних відносин (1 бал); виконує всі завдання, може правильно визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу (2 бали); висловлює і обґрунтовує власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на системному знанні теоретичних положень і практики міжнародних відносин (2 бали). Під час заняття продемонстрована активність та ініціативність. Максимальна оцінка - 8 - здобувається за умови використання презентації (1 бал), наведення використаних джерел інформації з обґрунтуванням їхньої достовірності (1 бал).
3-4	Здобувач вищої освіти відповідає на всі питання семінарського заняття, розкриває зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; визначає та в цілому правильно інтерпретує закономірності міжнародних відносин (1 бал); виконує завдання, однак допускає неточності; може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу (1 бал); висловлює власну думку щодо предмету заняття, наводить аргументи на її підтвердження, що ґрунтуються на положеннях підручників і навчальних посібників, окремих прикладах з практики міжнародних відносин (2 бали). Під час заняття продемонстрована ініціативність.
2	Здобувач вищої освіти дає відповіді на питання семінарського заняття, відтворює дефініції та пояснює зміст загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні тем (1 бал); визначає, проте неточно інтерпретує закономірності міжнародних відносин; завдання виконує з неістотними помилками; може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу, допускаючи незначні помилки (1 бал).
1	Здобувач вищої освіти дає відповіді на більшість питань семінарського заняття, відтворює дефініції загальнотеоретичних категорій, що підлягають засвоєнню при вивченні теми; лише визначає закономірності міжнародних відносин; завдання виконує з неістотними помилками; не може визначати спільні та відмінні риси понять, які складають предмет порівняльного аналізу, називаючи при цьому їх ознаки.
0,5	Здобувач вищої освіти з труднощами виконує завдання, допускаючи змістовні помилки, невпевнено відтворює терміни і поняття, що розглядалися під час заняття.
0	Здобувач вищої освіти не готовий до заняття, не відповідає на питання, що винесені на розгляд. Відсутність на занятті.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
		для екзамену, заліку, курсового проекту (роботи), практики
90 – 100	A	відмінно
82 - 89	B	добре
74 - 81	C	
64 - 73	D	задовільно
60 - 63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
1 - 34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання дисципліни «Українська діаспора в міжнародних відносинах» можуть бути:

- усний контроль. Усний контроль здійснюється шляхом індивідуального і фронтального опитування. При індивідуальному опитуванні викладач ставить перед здобувачем вищої освіти декілька запитань, при фронтальному – серію логічно пов'язаних між собою питань перед усією аудиторією;
- письмовий контроль. Здійснюється за допомогою письмових робіт. Письмовий контроль відрізняється також глибиною діагностики (поверховий зріз чи ґрунтовний аналіз);
- тестовий контроль. Тести – спеціальні завдання, виконання (чи невиконання) яких вказує на наявність (або відсутність) у здобувача вищої освіти певних знань, умінь;
- підготовка доповідей, есе, презентацій тощо. Передбачає виконання здобувачами вищої освіти різних форм завдань; розв'язання кейсів, ситуативних завдань.

Засоби діагностики результатів навчання ґрунтуються на необхідності виявлення *soft skills*: критичне мислення, комплексне розв'язання проблем, оригінальність, креативність, міркування та створення ідей, комунікативні навички та навички самоорганізації, уміння працювати з інформацією.

Особлива увага при опануванні змісту навчальної дисципліни приділяється запобіганню порушенню академічної доброчесності та забезпечення довіри до результатів освітнього процесу та освітньої діяльності, розумінню здобувачами вищої освіти значення академічної доброчесності та наслідків недотримання її постулатів.

Питання для самоконтролю:

1. Поняття «міграції».
2. Види і типи міграцій.
3. Поняття «діаспора».
4. Види діаспор.
5. Українська діаспора.
6. Хвилі української еміграції.
7. Перша хвиля еміграції.
8. Друга хвиля еміграції.
9. Третя хвиля еміграції.
10. Четверта хвиля еміграції.
11. Сучасна хвиля еміграції. Її причини.
12. Уряд УНР в еміграції. Склад і структура
13. Уряд УНР в еміграції і Ліга націй.
14. Уряд УНР в еміграції і міжнародні організації.
15. Українське товариство прихильників Ліги націй та його філії.
16. Братство української державності (передпарламент в еміграції).
17. Українська Національна Рада (1946-1992).
18. Президент УНР в еміграції (1946-1992).
19. Уряд УНР в еміграції (1946-1992).
20. Українська зарубіжна преса.
21. Наукові інституції української діаспори.
22. Освітні заклади української діаспори.
23. Світовий конгрес українців.
24. Європейський конгрес українців.
25. Зарубіжна україніка. Архівні установи діаспори.
26. Західна українська діаспора.
27. Українці в Німеччині.
28. Українці в Польща.
29. Українська діаспора в Чехії .
30. Українці в Словаччині.
31. Українська меншина в Румунії.
32. Українська діаспора в Угорщині.
33. Українці в Болгарії.
34. Українська діаспора в Сербії.
35. Українці в Хорватії.
36. Українці в Італії.
37. Українська діаспора у Великій Британії.
38. Українці у Франції.
39. Українці в країнах Далекого Сходу.
40. Українці в Австралії та Новій Зеландії.
41. Українська діаспора в Аргентині.
42. Українці в Бразилії.
43. Українська діаспора в Парагваї, Уругваї, Чилі, Венесуелі.
44. Українська діаспора в США.

45. Українці в Канаді.
46. Українці в країнах Балтії.
47. Східна українська діаспора.
48. Українці в Росії.
49. Українська меншина в Казахстані.
50. Українська діаспора в Молдові.
51. Українці в країнах Середньої Азії.
52. Українська меншина в Білорусі.
53. Українці в країнах Південного Кавказу.
54. Українська діаспора і табори переміщених осіб (1945-1949).
55. Українська діаспора й анексія Криму.
56. Ставлення діаспори до окупації Донбасу.
57. Українська діаспора і захоплення українських кораблів поблизу Керченської протоки.
58. Ставлення діаспори до репресій проти українців і кримських татар в Криму.
59. Українська діаспора і Помаранчева революція 2004 р.
60. Українська діаспора і Революція Гідності 2013-2014 рр.
61. Релігія і церква в середовищі української діаспори.
62. Українська діаспора у світовому інформаційному просторі.
63. Акції діаспори на підтримку О. Сенцова.
64. Акції діаспори на підтримку українських політв'язнів в Росії.
65. Рух прометеїзму.
66. Асиміляційні процеси в середовищі діаспори.
67. Українська діаспора й Україна.
68. Українська діаспора і проголошення незалежності України (1991).
69. Політичні організації діаспори.
70. Взаємодія представників різних хвиль еміграції.

6. Програма навчальної дисципліни

Програма навчальної дисципліни «Українська діаспора в міжнародних відносинах» складається з одного модулю та поділяється на три розділи.

7. Інформаційний зміст навчальної дисципліни

7.1. Тематичні розділи

Розділ 1. ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ

Тема 1. Вступ до дисципліни: підходи до інтерпретації поняття “діаспора”.

1. Мета і завдання дисципліни.
2. Суть понять “міграція”, “еміграція”, “імміграція”, “діаспора”.
3. Типологія діаспори.
4. Чинники формування діаспор.

5. Інституційне оформлення, правовий статус та характер розселення діаспор.

Тема 2. Ретроспектива міграційних процесів та формування діаспор в історії людства та міжнародних відносин

1. Утворення перших діаспор в історії людства.
2. Ретроспективний огляд міграційних процесів по території України.
3. Діаспори у міжнародних відносинах.

Тема 3. Формування української діаспори

1. Поняття “міграційний потік”, види міграційних потоків, розпорошення міграційних потоків.
2. Етапи та хвилі формування української діаспори у країнах світу.
3. Хвилі міграції з України.
4. Східна та західна діаспори.

Тема 4. Закордонні українці

1. Поняття “закордонного українця” та співвідношення із поняттям “діаспора”.
2. Чисельність сучасних українських діаспор у країнах світу.
3. Групи у західній та східній діаспорі.
4. Передумови необхідності впровадження статусу “закордонного українця”.
5. Інституційне оформлення та законодавче закріплення статусу “закордонного українця”
6. Статус та права “закордонного українця”.

Тема 5. Національні та регіональні організації української діаспори.

1. Інституційний вимір діяльності української діаспори
2. Національні та регіональні організації української діаспори західної діаспори.
3. Національні та регіональні організації української діаспори східної діаспори.
4. Специфіка функціонування організацій української діаспори у країнах пострадянського простору в умовах російсько-української війни.

Тема 6. Міжнародні організації української діаспори

1. Світовий конгрес українців: формування, трансформація та діяльність.
2. Українська всесвітня координаційна рада
3. Всесвітні форуми українців
4. МІОК (Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою.
5. Світовий конгрес українських молодіжних організацій
6. Форум української молоді діаспори
7. Європейський конгрес українців
8. Жіночі організації української діаспори.

Тема 7. Співпраця української діаспори з дипломатичними представництвами України у країнах перебування

1. Контакти між представниками української діаспори та українцями до 1991 р.
2. Налагодження співпраці між офіційною українською владою та представниками української діаспори у 1990х роках.
3. Основні форми співпраці української діаспори з дипломатичними представництвами України у країнах перебування.
4. Напрями співпраці та канали комунікації української діаспори з дипломатичними представництвами України у країнах перебування.

Тема 8. Українська діаспора у сучасному інформаційному просторі

1. Українська діаспорна преси та інші ЗМІ у країнах перебування: ретроспектива виникнення та існування.
2. Канали поширення інформації, утворені українською діаспорою у країні перебування (преса, радіопрограми, телевізійні програми тощо).
3. Українська діаспора у соціальних мережах.

Тема 9. Українська діаспора на сучасному етапі.

1. Чисельність української діаспори та нова хвиля міграції з України.
2. Рівень інституціоналізації української діаспори на сучасному етапі в коермих країнах та регіонах світу.
3. Вихідці з України - у сучасних органах з влади країн проживання представників української діаспори.

Тема 10. Підтримка українською діаспорою України в умовах російсько-української війни.

1. Реакція української діаспори на події у незалежній Україні (Помаранчева революція 2004 р., Євромайдан та Революція Гідності 2013-2014 рр.).
2. Реакція української діаспори на анексію Криму та тимчасову окупацію окремих районів Донецької та Луганської областей.
3. Реакція української діаспори на події повномасштабного російського вторгнення з 24 лютого 2022 р.
4. Основні форми підтримки українською діаспорою України у боротьбі проти країни-агресора.

7.2. Структура та обсяг навчальної дисципліни

Назви розділів і тем	Кількість годин					
	Усього	У тому числі				
		Лекції	Практич ні	Лабор аторні	Конс.	Самост. робота
Розділ 1. ФОРМУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ						
Тема 1. Вступ до дисципліни: підходи до інтерпретації поняття “діаспора”.	4	2				2
Тема 2. Ретроспектива міграційних процесів та фомування діаспор в історії людства та міжнародних відносин	8	2	2			4
Розділ 2. ІНСТИТУЦІЙНЕ ОФОРМЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ						
Тема 3. Формування української діаспори	8	2	2			4
Тема 4. Закордонні українці	8	2	2			4
Тема 5. Національні та регіональні організації української діаспори.	10		4			6
Тема 6. Міжнародні організації української діаспори	8	2	2			4
Розділ 3. УКРАЇНСЬКА ДІАСПОРА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ						
Тема 7. Співпраця української діаспори з дипломатичними представництвами України у країнах перебування	10	2	2			6
Тема 8. Українська діаспора у сучасному інформаційному просторі	10		4			6
Тема 9. Українська діаспора на сучасному етапі.	10	2	2			6
Тема 10. Підримка українською діаспорою України в умовах російсько-української війни.	12	2	4			6
Усього годин	90	16	24		2	48

7.3. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
	Тема 2. Ретроспектива міграційних процесів та формування діаспор в історії людства та міжнародних відносин	2
	Тема 3. Формування української діаспори	2
	Тема 4. Закордонні українці	2
	Тема 5. Національні та регіональні організації української діаспори.	4
	Тема 6. Міжнародні організації української діаспори	2
	Тема 7. Співпраця української діаспори з дипломатичними представництвами України у країнах перебування	2
	Тема 8. Українська діаспора у сучасному інформаційному просторі	4
	Тема 9. Українська діаспора на сучасному етапі.	2
	Тема 10. Підтримка українською діаспорою України в умовах російсько-української війни.	4
Разом		24

8. Рекомендовані джерела інформації

Основні:

Козак С. Історія української діаспори: у 3 т. Київ: Ярославів вал, 2018.

Власенко В.М. 4713 Методичні вказівки до практичних занять та питання для самостійної роботи з курсу «Українська діаспора: історія і сучасність» [електронний ресурс]. Суми: СумДУ, 2020. 40 с.

Рогожа М. М. Історія української діаспори: навчальний посібник. Умань: ПП Жовтий О.О., 2011. 150 с.

Закордонне українство: сутність, структура, самоорганізація. Підручник / В. Б. Євтух, А. А. Попок, В. П. Трощинський та ін. К.: Альтерпрес, 2011. 304 с.

Додаткові:

Абліцов В. Галактика «Україна». Українська діаспора: видатні постаті. К.: КИТ, 2007. 436 с.

Дрозд Р., Гальчак Б., Мусієнко І. Історія українців у Польщі в 1921-1989 роках. Харків: Золоті сторінки, 2013. 272 с.

Енциклопедія історії України. Т.: Україна – українці. Кн. 1 / Гол. редкол. В.А. Смолій. Київ: Наук. думка, 2018. 608 с.

Євтух В. Українська діаспора. Соціологічні та історичні студії / В. Євтух, В. Трощинський, А. Попок, О. Швачка. К.: Вид-во УАННП «Фенікс», 2003. 228 с.

Ідзьо В. Українська діаспора в Росії, українсько-російські взаємовідносини: історія, наука, релігія. Львів, 2015. 240 с.

Мушинка М. Музей визвольної боротьби України та доля його фондів: Історико-архівні нариси. К.: [б. в.], 2005. 162 с.

Наріжний С. Українська еміграція: Культурна праця української еміграції між двома світовими війнами. Ч. 1. 2-ге вид [Репринтне видання 1942 р.]. Львів; Кент; Острог, 2008. 372 с.

Національний атлас України. К.: Картографія, 2007. 440 с.

Палієнко М.Г. Архівні центри української еміграції (створення, функціонування, доля документальних колекцій). К.: Темпора, 2008. 688 с.

Пеленська О. Український портрет на тлі Праги: українське мистецьке середовище в міжвоєнній Чехо-Словаччині. Нью-Йорк; Прага, 2005. 221 с.

Попок А. Українці на Далекому Сході: організації, події, персоналії. Довідник. К.: Альтерпрес, 2004. 360 с.

Румянцев О.Є. Галичина – Боснія – Воєводина: українські переселенці з Галичини на території югославських народів в 1890-1990 роках. К.: ФАДА ЛТД, 2008. 256 с.

Українська політична еміграція 1919-1945: Документи і матеріали. К. : Парламентське вид-во, 2008. 928 с.

Українці Хорватії. Книга II / С. Бурда, В. Власенко, О. Гула та ін. Загреб: Укр. Громада в Хорватії, 2020. 320 с.

Ціпко С. Українці в Аргентині (1897-1950): творення громади. К.: Дуліби, 2015. 280 с.

Emigration and Diaspora Policies in the Age of Mobility / edited by Agnieszka Weinart. Cham; Springer International Publishing, 2017. 260 p.

Інформаційні ресурси:

Diasporiana.org.ua [електронна бібліотека]/ URL: <http://diasporiana.org.ua/>

Європейський конгрес українців. URL: <https://ekукраїнians.org/>

Енциклопедія України в Інтернеті. URL: <http://www.encyclopediaofukraine.com/>

Інститут Святого Володимира в Торонто. URL: <http://www.stvladimir.ca>

Канадський інститут українських студій Альбертського університету. URL: <https://www.ualberta.ca/canadian-institute-of-ukrainian-studies>

Кобза - незалежний правозахисний сайт на тему "Українці Росії". URL: <http://www.kobza.com.ua>

Міжнародний конгрес українців. URL: <http://www.ukrainianworldcongress.org>

Молодіжний націоналістичний Конгрес. URL: <http://www.ukrnationalism.org.ua>

Світовий конгрес українців. URL: <http://ukrainianworldcongress.org/>

Товариство зв'язків українців за межами України "Україна-світ". URL: <http://www.ukrsvit.kiev.ua>

Українська Всесвітня Координаційна Рада. URL: <http://www.uvkr.com.ua>

Український інститут. URL: <http://ui.org.ua/>

Український Науковий Інститут Гарвардського Університету. URL: <http://www.huri.harvard.edu>